

Precyzyjne ustawienie i wszczepienie stentu wieńcowego z zastosowaniem szybkiej stymulacji prawej komory serca

Right ventricle rapid pacing for stent positioning and implantation

Marcin Demkow, Maciej Dąbrowski

Samodzielna Pracownia Hemodynamiki, Instytut Kardiologii, Warszawa

Post Kardiol Interw 2009; 5, 4 (18): 198-200

Słowa kluczowe: angioplastyka tętnicy wieńcowej, pozycjonowanie stentu, szybka stymulacja

Key words: coronary angioplasty, stent positioning, rapid pacing

Wprowadzenie

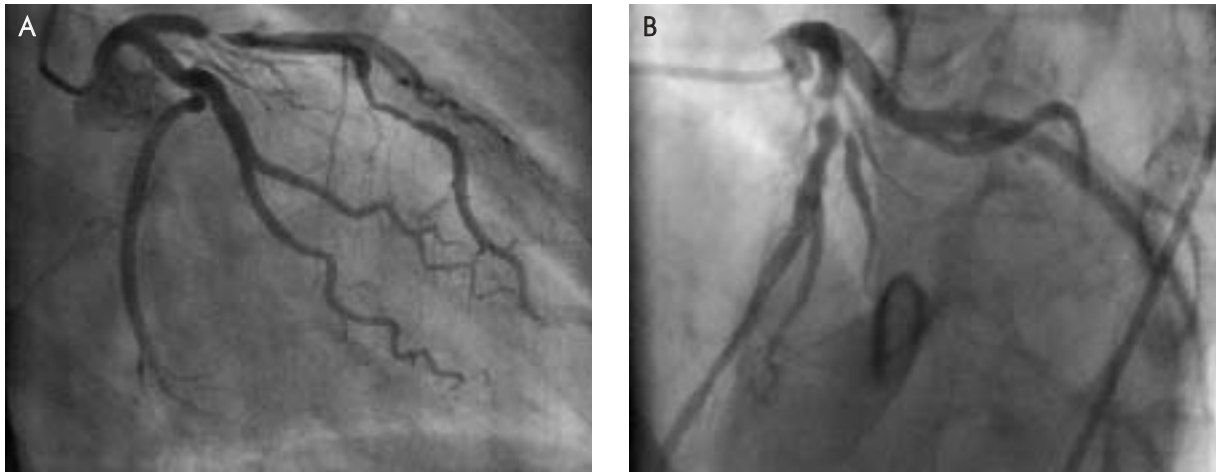
O skuteczności zabiegu angioplastyki wieńcowej (ang. *percutaneous transluminal coronary angioplasty*, PTCA) decyduje szereg czynników, a jednym z ważniejszych jest precyzyjne pozycjonowanie stentu w naczyniu przed jego implantacją. Kardiolodzy interwencyjni dość często spotykają się z problemem niestabilności i niepożądanego ruchu cewnika balonowego ze stentem względem ścian naczynia wieńcowego w jego osi długiej [1, 2]. Zjawisko to jest powodowane pracą serca i dotyczy najczęściej początkowych, szerokich odcinków naczyń wieńcowych. Mało precyzyjna implantacja stentu może się wiązać z tzw. *geographic miss*, czyli niecałkowitym pokryciem zwężenia, implantacją stentu w zdrowym segmencie tętnicy czy uciśnięciem ujścia zdrowej bocznic. Aby temu zapobiec, w niektórych sytuacjach niestabilności stentu w naczyniu operator jest zmuszony zastosować manipulacje pozwalające zmniejszyć zależny od skurczów serca ruch stentu w tętnicy. Alternatywną do stosowanych dotąd metod stabilizacji stentu wieńcowego przed jego rozprężeniem może być szybka stymulacja prawej komory, która istotnie ogranicza związany z rytmem serca ruch stentu.

Opis przypadku

Mężczyzna 50-letni został przyjęty do Instytutu Kardiologii w trybie dyżurowym z rozpoznaniem ostrego zespołu wieńcowego z dodatnim wynikiem oznaczenia troponiny. W koronarografii stwierdzono izolowane zwężenie w 6. segmencie gałęzi przedniej zstępującej

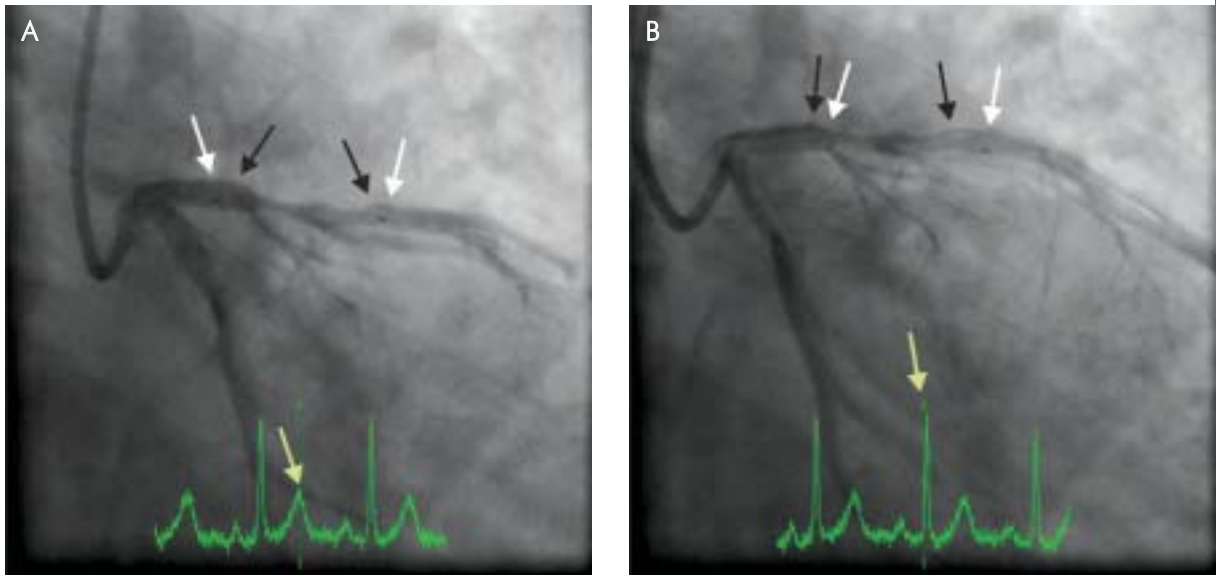
lewej tętnicy wieńcowej. Długa, 16-milimetrowa zmiana miała swój początek 11 mm za ujściem od pnia. W proksymalnej swojej części zwężenie było krytyczne (ryc. 1. A i B). Ze względu na spodziewane trudności w uwidocznieniu zmiany i tym samym w ustawieniu stentu w przypadku stentowania bezpośredniego, wykonano wstępne poszerzenie miejsca zwężenia balonikiem $2,5 \times 15$ mm, ciśnieniem 6 atm. Następnie w miejsce zwężenia wprowadzono stent metalowy Liberte (Boston) $3,5 \times 20$ mm. Ze względu na ruchy stentu związane z cyklem pracy serca nie było możliwe jego precyzyjne ustawienie w miejscu zwężenia. W końcu rozkurczu serca stent wsuwał się do przodu o 5 mm w porównaniu z pozycją w końcu skurczu (ryc. 2. A i B). Zmiana pozycji powodowała, że stent mógłby zostać wszczepiony nieprawidłowo, nie pokrywając całej zmiany. Zmiany pozycji cewnika prowadzącego (głębsza intubacja) i prowadnika nie przyniosły efektu. Założono elektrodę do prawej komory. W trakcie szybkiej stymulacji (180/min) wykonano angiografię lewej tętnicy wieńcowej – pozycja stentu była stabilna, co umożliwiło precyzyjne ustawienie go w optymalnym miejscu (ryc. 3.). Stent rozprężono ciśnieniem 18 atm, uzyskując dobry efekt zabiegu (ryc. 4.). Stymulacja, wykonanie angiografii, ustawienie i rozprężenie stentu trwały kilkanaście sekund. W czasie szybkiej stymulacji zanotowano spadek skurczowego ciśnienia tętniczego poniżej 80 mm Hg. Po przerwaniu stymulacji nie obserwowano żadnych negatywnych konsekwencji. Rytm serca i ciśnienie tętnicze powróciły do wartości wyjściowych.

Adres do korespondencji/Corresponding author: dr hab. n. med. Marcin Demkow, Samodzielna Pracownia Hemodynamiki, Instytut Kardiologii, ul. Alpejska 42, 04-628 Warszawa, tel.: +48 22 343 43 42, faks: +48 22 812 13 46, e-mail: mdemkow@ikard.pl
Praca wpłynęła 13.11.2009, przyjęta do druku 16.11.2009.

Ryc. 1. Długie, 16-milimetrowe zwężenie w początkowym segmencie gałęzi przedniej zstępującej, w proksymalnej swojej części zwężenie jest krytyczne. **A** – projekcja RAO 31° CAUD 9°; **B** – projekcja LAO 46° CRAN 27°

Fig. 1. Long, proximally tight, 16 mm stenosis of the left anterior descending artery. **A** – RAO 31° CAUD 9° view; **B** – LAO 46° CRAN 27° view

Ryc. 2. W końcu rozskurczu serca stent wysuwa się do przodu o ok. 5 mm w porównaniu z pozycją w końcu skurczu. Białe strzałki – początek i koniec stentowanego zwężenia. **A** – angiogram w skurczu (patrz EKG – strzałka pokazuje fazę elektrycznego cyklu serca), **B** – angiogram w skurczu serca (patrz EKG), proksymalny koniec stentu nie pokrywa początkowej części zwężenia

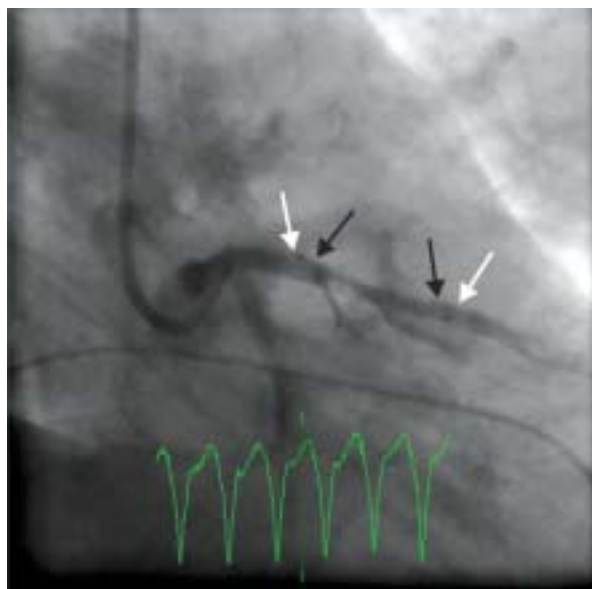
Fig. 2. Movement of the stent depends on the phase of the cardiac cycle. White arrows show proximal and distal edges of the stent; Black arrows show proximal and distal edges of the lesion. **A** – systole, **B** – diastole, ECG shown at the bottom of the pictures

Omówienie

Szybka stymulacja prawej komory (160–200/min) może istotnie ułatwić czy wręcz umożliwić precyzyjne pozycjonowanie stentu przy jego niestabilności w trakcie zabiegu angioplastyki wieńcowej. Efekt ten jest związany ze znaczną redukcją lub eliminacją ruchu cewnika balonowego z nierozprężonym stentem względem ścian naczyń wieńcowych. W codziennej praktyce klinicznej sytuacje tak szczególne zdarzają się dość rzadko i nie przekraczają kilku procent wszystkich zabiegów PTCA

[1, 2]. Szybka stymulacja prawej komory jest wykorzystywana przy niektórych pozawieńcowych zabiegach w kardiologii interwencyjnej (przezskórna implantacja zastawki aortalnej) i w kardiologii (implantacja stentgraftów aortalnych) [3–6]. W dostępnej literaturze znaleźliśmy zaledwie kilka doniesień dotyczących szybkiej stymulacji prawej komory pomocnej przy pozycjonowaniu stentu wieńcowego [1, 2].

Pośród najczęściej stosowanych metod zwiększających stabilność stentu w naczyniu wieńcowym wymienia się głą-

Ryc. 3. Angiogram w czasie szybkiej stymulacji. Widoczny zapis EKG i elektroda w koniuszku prawej komory. Białe strzałki – początek i koniec stentu, czarne strzałki – początek i koniec stentowanego zwężenia

Fig. 3. Angiogram during rapid pacing, as shown on the ECG. Electrode visible in the apical area of the right ventricle. White arrows show proximal and distal edges of the stent; black arrows show proximal and distal edges of the lesion

boką intubację tętnicy cewnikiem prowadzącym. Zabieg ten zwiększa ryzyko uszkodzenia ściany naczynia wieńcowego, ponadto – szczególnie w przypadku zmian ostialnych – koniec cewnika, sięgając do zwężonej części naczynia, może utrudniać implantację w nim stentu [1, 7].

Innym sposobem na poprawienie stabilności stentu jest cofnięcie końca prowadnika w pozycję bardziej proksymalną [1].

Jedną ze starszych metod ułatwiających precyzyjną angioplastykę jest technika *buddy-wire*. Zabieg polega na umieszczeniu równoległe do implantowanego stentu drugiego prowadnika [7].

Technika bezpośredniej implantacji, tzw. *direct stenting*, również może ułatwić pozycjonowanie stentu. W przypadku ciasnych zwężeń czy twardych, silnie uwapnionych zmian implantacja stentu bez wcześniejszej predylatacji nie zawsze jest możliwa [1, 2]. Poszerzenie zwężenia balonikiem pozwala na dobre uwidocznienie pozycjonowanego stentu w zmianie. Wydaje się, że dodatkową korzyścią z takiej strategii, szczególnie w czasie szybkiej stymulacji, jest zapewnienie dobrego przepływu w poszerzonym naczyniu poniżej zwężenia.

Precyzyjna i bezpieczna implantacja dobrze dobranego stentu wieńcowego w przypadkach jego słabej stabilności w naczyniu to problem aktualny i istotny klinicznie. Chcielibyśmy podkreślić, że stosowanie szybkiej stymulacji prawej komory przy implantacji stentu wymaga od operatora szczególnie uważnego monitorowania ciśnienia

Ryc. 4. Końcowy efekt zabiegu

Fig. 4. Final angiogram

tętniczego, elektrokardiogramu i objawów klinicznych w czasie i po stymulacji. Jeżeli zabieg jest wykonywany u pacjentów z niską frakcją wyrzutową lewej komory (< 30%), należy zwrócić uwagę na potencjalne zmiany hemodynamiczne w konsekwencji narzuconego, szybko-ego rytmu serca [1, 2, 8].

Podsumowanie

Szybka stymulacja prawej komory może być skuteczną metodą ograniczającą ruchomość stentu w naczyniu i ułatwiającą jego precyzyjną implantację. Jest to prosta technika, która może być bezpiecznie zastosowana w zdecydowanej większości pracowni hemodynamicznych.

Piśmiennictwo

1. O'Brien DG, Smith WH, Henderson RA. Stabilisation of coronary stents using rapid right ventricular pacing. *EuroIntervention* 2007; 3: 235-238.
2. Okamura A, Ito H, Iwakura K i wsp. Rapid ventricular pacing can reduce heart motion and facilitate stent deployment to the optimal position during coronary artery stenting: initial experience. *EuroIntervention* 2007; 3: 239-242.
3. Webb JG, Chandavimol M, Thompson CR i wsp. Percutaneous aortic valve implantation retrograde from the femoral artery. *Circulation* 2006; 113: 842-850.
4. Lichtenstein SV, Cheung A, Ye J i wsp. Transapical transcatheter aortic valve implantation in humans: initial experience. *Circulation* 2006; 114: 591-596.
5. Baker AB, Bookallil MJ, Lloyd G. Intentional asystole during endoluminal thoracic aortic surgery without cardiopulmonary bypass. *Br J Anaesth* 1997; 78: 444-448.
6. Kahn RA, Marin ML, Hollier L i wsp. Induction of ventricular fibrillation to facilitate endovascular stent graft repair of the thoracic aortic aneurysms. *Anesthesiology* 1998; 88: 534-536.
7. Katoh O, Reifart N. New double wire technique to stent ostial lesions. *Cathet Cardiovasc Diagn* 1997; 40: 400-402.
8. Von Sothen R, Kopistansky C, Cohen M, Kussmaul WG 3rd. Cardiac tamponade in the 'new device' era: evaluation of 6999 consecutive percutaneous coronary interventions. *Am Heart J* 2000; 140: 279-283.